

І РОЗДІЛ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ГУМАНІТАРНО-ТЕХНІЧНОЇ ЕЛІТИ

УДК 378.094: 378.147

*О. С. Пономарьов,
м. Харків, Україна*

ОЦІНКА СТУДЕНТАМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ ВИКЛАДАЧІВ ЯК ПРОБЛЕМА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Загальна постановка проблеми. Сучасна філософія освіти набуває все більшого значення у зв'язку з тими цілями й завданнями, які постають при формуванні нової освітньої парадигми. Оскільки ця парадигма має виходити із забезпечення не просто належного сприйняття студентами навчального матеріалу, але й його глибокого розуміння, істотно зростає роль педагогічної майстерності і педагогічної культури кожного викладача. Об'єктивна оцінка цих якостей, як, до речі, і рівня його професійної компетентності, являє собою досить складне завдання, яке вимагає аналізу й наступної об'єктивної певної множини суб'єктивних суджень.

При цьому одним з надзвичайно важливих складників вказаної множини суб'єктивних суджень виступає оцінка викладача та ефективності його впливу з боку студентів. Дійсно, переважну частину професійної діяльності викладача складає виконання ним педагогічних функцій, яке відбувається в студентській аудиторії й безпосередньо спрямоване на студентів. Вони ж, у свою чергу, не є пасивними об'єктами, активно впливаючи на педагога і сприяючи зростанню його педагогічної майстерності, загальної і професійної культури та розвитку педагогічно значущих особистісних якостей. Філософське ж осмислення цих процесів, зв'язків і впливів являє сьогодні цікаву і важливу проблему.

Необхідність успішного пошуку ефективних підходів до її розв'язання набуває особливої значущості у зв'язку з тим, що вона безпосередньо пов'язана з надзвичайно важливим завданням вищої школи з підготовки нової генерації національної еліти. Адже добре відомо, що особистість може підготувати лише Особистість. Але для цього необхідно, щоб педагога визнавали особистістю й ті, на кого спрямована його професійна діяльність, щоб вони визначали його позитивний вплив і його визначальну роль у їх становленні й розвитку.

Зв'язок цієї проблеми з актуальними теоретичними і прикладними завданнями зумовлений тим, що і характер взаємовідносин між викладачем і студентами, і оцінка останніми його діяльності й особистості майже ніколи не бувають однозначними і в той же час від них залежить виконання педагогом своєї суспільної місії, своїх завдань і функцій. В загальній системі завдань вищої школи основними слід вважати такі, як формування високого рівня професійної і соціальної компетентності майбутніх фахівців, їх належного виховання, соціалізації та особистісного розвитку. При цьому цілком очевидно, що практичну їх реалізацію здійснює не абстрактна вища школа, а кожний конкретний викладач. Безумовно, науково-педагогічний склад вищої школи характеризується величезним розмаїттям професійних знань і досвіду практичної роботи у відповідній сфері, рівня загальної культури і педагогічної майстерності. Ще більшою мірою вони відрізняються між собою своїми індивідуальними якостями, здібностями, ставленням до студентів тощо. А це, у свою чергу, породжує й відмінності в оцінці студентами їх впливу.

Особливої актуальності самій порушеній проблемі й дослідженням різних її аспектів надає істотне ускладнення суспільно-політичних та соціально-економічних умов, в яких здійснюється навчання і виховання студентів, зміна системи життєвих цілей і цінностей і навіть її небажана деформація. На даль, має місце й певне падіння рівня духовності й культури у суспільстві. Розвиток телекомунікаційних засобів і технологій приносить не лише позитиви, але й змінює характер міжособистісного спілкування. Воно дедалі стає все більш прагматичним, втрачає традиційно притаманну людяність і сердечність.

Ця ситуація породжує цілу низку важливих теоретичних і прикладних проблем, дослідження і розв'язання яких безпосередньо спрямовується на загальне підвищення рівня і якості освіти, на подальшу демократизацію взаємовідносин між студентами і викладачами та на їх взаєморозуміння.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми переконливо свідчить про істотний інтерес до неї та різних її аспектів з боку як науковців, так і педагогів-практиків. Дійсно, тією чи іншою мірою торкаються цієї проблеми такі відомі вчені, як Р. Л. Акофф, В. П. Андрущенко, В. М. Бабаєв, І. Д. Бех, В. С. Брюховецький, С. У. Гончаренко, М. З. Згуровський, І. А. Зязюн, С. М. Пазиніч, І. Ф. Прокопенко, О. Г. Романовський, Л. Л. Товажнянський та інші.

Так, В. М. Гриньова, В. Ф. Дмитрієва, І. Ф. Ісаєв, С. Ф. Клепко, Н. В. Кузьміна та інші пов'язують характер взаємовідносин студентів та викладачів з рівнем розвитку педагогічної майстерності і

професійно-педагогічної культури останніх. В. Г. Кремень підкреслює роль педагога у формуванні системи життєвих цілей і ціннісних студентів. С. О. Сисоева аналізує особливості освіти і взаємовідносин педагогів і студентів в умовах постіндустріального світу.

З ініціативи ректоратів більшості вищих навчальних закладів України та інших країн постійно проводяться опитування студентів з різних питань, в тому числі з якості проведення викладачами навчальних занять та з характеру їх взаємовідносин зі студентами. Результати досліджень з проблеми регулярно з'являються на сторінках науково-педагогічних видань.

Водночас **недостатньо дослідженими аспектами** проблеми лишаються осмислення взаємовпливу педагога і студентів з позицій філософії освіти та специфічної філософії впливу, а також вибір і реалізація ефективних засобів і технологій надійної оцінки студентами справжнього впливу викладача на формування їх професійної компетентності й на особистісний розвиток.

У зв'язку з цим **мета статті** й полягає у спробі аналізу феномену оцінки студентами педагогічного впливу викладача як однієї з важливих проблем філософії освіти. При цьому передбачається розглянути ті ускладнення, які не дають можливості у більшості випадків отримати дійсно об'єктивної оцінки справжнього рівня професіоналізму, педагогічної майстерності та педагогічної культури викладача тільки на підставі думок студентів. Крім того, хотілося б також окреслити шляхи і засоби підвищення вірогідності їх оцінок.

Виклад основного матеріалу. Об'єктивну оцінку рівня професіоналізму та особистісних якостей педагога, в тому числі з боку студентів, ускладнює істотне розмаїття життєвих цілей і цінностей, прагнень та інтересів студентів, їх ставлення до навчання і сприйняття ними різних видів педагогічного впливу. Тому часто оцінка різними студентами одного й того ж викладача може бути в досить широких межах. При цьому в їх оцінках нерідко зустрічаються навіть прямо протилежні характеристики його професіоналізму й особистісних якостей, характеру його педагогічної діяльності й поведінки, його ставлення до студентів і манери спілкування з ними.

На жаль, такий істотний розбіг думок студентів не тільки ускладнює визначення реальної оцінки викладача, а й деформує їх ставлення до нього та позначається на вивченні його дисципліни. Крім того, розмаїття відгуків, коли домінують негативні оцінки, може вводити в оману керівництво навчального закладу. В результаті висококваліфікований, але вимогливий викладач завдяки думці значної частини студентів, які не бажають напружено працювати заради оволодіння знаннями з його дисципліни, може сприйматися керівництвом як слабкий у професійному і педагогічному відношенні. Це неминуче позначиться на його оцінці при черговій переатестації.

Тому проблема оцінки професіоналізму та особистісних якостей педагога і характеру його дійсного впливу на формування професійної компетентності та особистісний розвиток студентів повинна неодмінно враховуватися у всій своїй складності й суперечливості. Саме ця обставина викликає істотний інтерес як до самої проблеми, так і до вибору шляхів і засобів її ефективного розв'язання. При цьому уявляється, що її успішне розв'язання можливе тільки з позицій послідовного застосування чітких логіко-методологічних принципів і положень сучасної філософії освіти.

Один із загальнофілософських принципів, який полягає у сходженні від конкретного до абстрактного, має застосовуватися і в методології дослідження оцінки студентами педагогічного впливу певного викладача на їх становлення і розвиток як професіоналів та особистостей. Абстрагуючись від конкретних рис і особливостей цього викладача спочатку доцільно розглянути основні джерела формування ставлення студентів до нього і причини формування їх оцінок. Це ж, цілком природно, дозволяє виокремити певні кластери та угруповання, для яких характерними є спільні підходи студентів, що утворюють той чи інший кластер, до оцінки конкретного викладача та його впливу на них. При цьому не менш важливою постає сама можливість певної об'єктивності всієї сукупності суб'єктивних думок і ставлень студентів до того чи іншого викладача.

Виходячи із залежності від домінуючих мотивів отримання вищої освіти, російські дослідники І. А. Зеленеv і С. В. Туманов виокремлюють три категорії студентів, які відрізняються ціннісними установками. Першу характеризує ідеально-символічна мотивація отримання якісної освіти та наявність матеріально-економічних резонів. Для другої категорії характерне поєднання специфічних матеріально-економічних цінностей (насамперед у тих, хто заплатив гроші за навчання) та незрілих ідеально-символічних стандартів, оскільки для них головним стає прагнення отримати диплом престижного вузу. Представники третьої категорії – ті, хто розташувався між першими двома [1, с. 103-104]. На наш погляд, її складає більшість студентів.

Результати виконаних цими авторами соціологічних досліджень свідчать, що «при сприйнятті викладача представниками першої категорії івжливу роль відіграють ті якості педагога, які сприяють перш за все розвитку професійної компетентності студентів, їх становленню як фахівців». Це, на глибоке переконання дослідників, пов'язано «з мобілізацією і розвитком інтелектуальних ресурсів особистості». В той же ча представники другої категорії «цінують перш за все добродушність і лояльність викладачів, які дозволяють без напруження сил завершити навчання, не замислюючись про його реальну якість». Як пишуть ці автори, тут має місце «імітація процесу навчання». Студентам третьої категорії властиві «амбівалентні почуття до викладача, незалежно від того, чи він є вимогливим професіоналом, чи лояльним, але некомпетентним педагогом». Цю амбівалент-

ність дослідники пояснюють «бажанням, з одного боку, вчитися так, щоб не дуже «викладатися», а з іншого – все ж таки не зовсім дарма витратити час навчання» [1, с. 104].

Дослідниками виявлена значима лінійна кореляція між приналежністю до кластеру того чи іншого респондента та його думкою про те, чи «достатньо тих знань, яких він набуває під час навчання на факультеті, для того, щоб стати востребуваним фахівцем». Вона є позитивною для тих, хто задоволений викладачем, і негативна для незадоволених. Цікаво, що, достатніми і скоріше достатніми отримані знання вважають 66 % опитаних з кластеру задоволених і тільки 19,8 % незадоволених. В той же час недостатніми і скоріше недостатніми вважають 26,4 % задоволених проти 75,8 % незадоволених [1, с. 101].

О. П. Меркулова Розглядає порушену проблему в контексті оцінювання студентами якості навчального процесу [2]. Подібні ж дослідження виконувалися такою В. Є. Михайличенко та М. В. Канівець. Вони, зокрема, наводять слова студентки, учасниці свого дослідження про те, що «інститут, а точніше викладачі, що в ньому працюють, навчили мислити, думати, шукати взаємозв'язки. Поступово, від курсу до курсу, я навчилася не просто констатувати факт, а підходити до одного й того ж питання з різних точок зору, прагнути виділити найбільш раціональний варіант і обґрунтувати свій вибір. І сьогодні я вдячна своїм викладачам за те, що вони навчили мене такому цілісному сприйняттю» [3, с. 170-171].

Подібні дослідження під загальною назвою «Викладач очима студентів» регулярно виконуються різними науковцями в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут». Мета деяких з них визначається як виявлення проявів корупції, інші ж здійснюються заради визначення розуміння студентами змісту і характерних особливостей професійної діяльності інженера й формування у них на цій основі ставлення до змісту і характеру педагогічного впливу на них з боку викладачів.

Їх прикладом можуть слугувати дослідження А. О. Лаврентьевої, яка підкреслює, що оскільки «в професійній діяльності інженера істотну частину часу посідають організаційно-управлінські функції, особливі значущості набувають психологічні знання взаємовідносин з людьми» [3, с. 112]. Тим самим автор підкреслює важливість оволодіння студентами знаннями дисциплін соціально-гуманітарного циклу і відповідної гуманізації інженерно-технічної освіти взагалі. При цьому, на жаль, вона не наводить думок студентів про їх відношення до цих дисциплін та про якість їх викладання. Результати ж реальних опитувань, неодноразово здійснюваних нами, свідчить, що має місце недбале ставлення окремих викладачів до викладання, формальне ставлення до змісту навчального матеріалу й до

виявлення його взаємозв'язку з майбутньою професійною діяльністю студентів певної конкретної спеціальності.

Тому однією з істотних проблем філософії освіти постає ще й визначення стратегічних цілей викладання кожної навчальної дисципліни та оптимального співвідношення між базовим її змістом і тими прикладними аспектами, які необхідні для професійного та особистісного розвитку студента. Проблема ця має набагато істотніше значення, ніж це може уявлятися на перший погляд. Дійсно, вона постає у парадигмальному контексті цілей, сутності й характеру освіти XXI століття, самого її призначення і змісту. Оскільки півень розвитку сучасних інформаційних технологій, не говорячи про їх перспективи, ставить принципове питання про роль педагога, сам педагог тим більше має глибоко замислитися над своєю роллю в освіті взагалі, насамперед у забезпеченні належної цілісності навчально-виховного процесу. Адже тільки педагог може системно сприяти успішному виконанню освітою своєї високої суспільної місії не тільки з навчання, але й з виховання, особистісного розвитку і соціалізації підростаючих поколінь, їх належної підготовки до життя й діяльності в умовах сучасного надзвичайно складного й мінливого світу.

З позицій філософії освіти істотне підвищення рівня однорідності оцінок професіоналізму та особистості викладача студентами лежить у площині його педагогічної майстерності, загальної і професійної культури. Йдеться про його вміння організувати і здійснювати навчально-виховний процес у системній його цілісності, щоб викликати інтерес студентів до матеріалу своєї навчальної дисципліни. Як переконливо свідчить практика, їх жвавий інтерес і бачення реальної значущості цієї дисципліни здатні успішно трансформуватися в активну мотивацію їх ефективної навчально-пізнавальної діяльності.

Як ми вже зазначали, «сама пізнавальна діяльність виступає у вигляді певної сукупності дій та операцій, які виконуються відповідно до встановлених правил і спрямовані на одержання знань про об'єкт (або об'єкти) пізнання, їхнє розуміння й подальше використання у предметно-практичній діяльності людини. Її результатом і є знання, сформульовані у вигляді системи понять, що позначають мовними символами відповідно до об'єктів та їхніх властивостей». Традиційна педагогіка на цьому зупинялася. Філософія ж інноваційної освіти стверджує, що «заключну стадію пізнавальної діяльності становить розуміння, відсутність або недостатній рівень якого серйозно ускладнює практичну перетворюючу діяльність й істотно знижує її ефективність» [4, с. 95].

Ось чому в умовах сучасних реалій вкрай важливим стає прискорення розробки нової парадигми освіти і практичного впровадження її положень. Вона має враховувати не тільки істотні зміни в техніці й технологіях, не тільки в матеріальних умовах індивідуального й суспільного буття, а й в системах життєвих цілей і цінностей, в моральнісних принципах і навіть в естетичних смаках та ідеалах.

Молодь, яка є більш динамічною і сприйнятливою до нового за представників старших поколінь, легше і швидше пристосовується до реалій сьогодення. Це поглиблює проблему непорозуміння між «батьками» і «дітьми». Більш притаманна людям старшого віку інерційність мислення ускладнює цю проблему й пошуки шляхів посилення взаєморозуміння.

Його ж відсутність чи недостатній рівень вкрай негативно позначається на якості й ефективності педагогічної діяльності викладачів. Для з'ясування, як студенти оцінюють цю діяльність і перш за все дієвість її впливу, ми разом з комісією Методичної ради нашого університету з психолого-педагогічної та управлінської підготовки було проведено опитування. Воно містило два питання. Перше з них стосувалося того, чи вважають студенти істотною роль викладача у їх професійному становленні, а друге – чи вважають вони істотною роль викладача у їх особистісному розвитку.

Результати опитування стали не тільки несподіваними, але й викликали шок. Так, мені лише 85 % студентів відзначили істотну роль викладачів у їх фаховому становленні, 40 % - у особистісному розвитку. Інші члени комісії отримали ще більш вражаючі результати – до 50 % падає частка студентів, які визнають роль викладачів у їх професійному і до 20% – в особистісному розвитку. Якщо не дуже високий рівень впливу педагогів на особистісний розвиток студентів був майже очікуваним через певне нехтування виховним складником навчально-виховного процесу, то відверто низький рівень впливу на фахове становлення вкрай насторожує.

Дійсно, слід вдуматися на тим, що від 15 до 50 % студентів не визнають нашої з вами ролі у їх професійній підготовці! Одна з причин такого стану полягає у відсутності серйозної науково-дослідної роботи, відсутності бажання декого з нас своєчасно знайомитися з кращими світовими досягненнями у своїй галузі і провідними тенденціями її розвитку. А це також є показником нашої професійної культури. Те ж, що від 60 до 80 % студентів не вбачають ролі викладачів у їх особистісному становленні й розвитку взагалі є цілком закономірним результатом певного нехтування значною частиною викладачів важливими завданнями освіти з виховання студентів, їх особистісного розвитку та соціалізації. А вони ж є невід'ємними складниками загальної структури професійної діяльності викладача вищої школи.

Її належне виконання вимагає глибокого усвідомлення кожним педагогом високої місії системи освіти взагалі та своєї ролі у її виконанні зокрема. Йому вкрай необхідно прищепити сприйняття своєї професійної діяльності як однієї з найважливіших життєвих цінностей. А це розуміння має лежати в основі всієї професійно педагогічної культури викладача й поєднуватися з його особистою відповідальністю за якість виконання всієї гами його обов'язків. Тільки у цьому разі йому буде притаманне прагнення досконало оволодівати

не тільки глибокими знаннями зі сфери своїх професійних наукових інтересів, але також і з педагогіки й методики викладання своїх дисциплін.

Оволодіння ж викладачем педагогічною майстерністю взагалі стає одним з яскравих проявів його професійної культури, відображенням його активності й діяльнісного начала його культури. Водночас це прагнення разом з його знов-таки активним втіленням у життя стає надзвичайно важливою передумовою успішності його діяльності й отримання глибокого морального задоволення від її успішного здійснення. Проявом же цього успіху виступають професійні й життєві успіхи його вихованців, в підготовку яких він щиро вкладав не тільки знання та уміння, а й свою душу і серце.

Уявляється цілком природним, що саме у цьому разі викладач дійсно зможе зрозуміти, використовуючи відомий вислів К. Д. Ушинського, що студент – не судина, яку треба наповнити, а факел, який слід запалити. Ось коли йому дійсно вдасться пробудити у студентів вогник зацікавленості, щире бажання не тільки вчитися, а й наслідувати стиль роботи й міжособистісного спілкування педагога, його моральнісні принципи і переконання, його вчинки і поведінку, тоді він отримає високу оцінку своїх вихованців. Ця їх об'єктивна оцінка висловлюватиме високий авторитет викладача і глибоку повагу до нього з боку студентів і виступатиме для одним з додаткових стимулів і мотивів вчитися, оволодівати загальною і професійною культурою.

Зрозуміло, що для цього педагогові потрібен не ремісничий, а дійсно творчий підхід до планування і здійснення своєї діяльності, його ціннісне її сприйняття. Воно ж може виникати лише за умови його щирого прагнення до постійного глибокого осмислення цілей, сутності та змісту цієї діяльності й характеру її здійснення, критичного аналізу й узагальнення свого власного досвіду і досвіду своїх колег. Для цього ж, у свою чергу, йому вкрай необхідна певна культура філософського мислення, володіння логікою й методологією дослідницької діяльності. Не менш важливою умовою виступає також наявність і використання зворотного зв'язку, яким виступає критична думка студентів як про особистість викладача та його професійну діяльність, а й про характер його дійсного впливу на їх фаховий та особистісний розвиток.

Здатність викладача викликати у студентів інтерес до своєї дисципліни й до навчання взагалі постає сьогодні чи не визначальним чинником оцінки ними професіоналізму і педагогічної майстерності викладача. Це пов'язано з новими умовами, які створюють своєрідну інформаційну надмірність, захистом від якої постає втрата цікавості і природного прагнення людей до пізнання. Характерно, як у цьому відношенні зазначає відомий американський педагог з менеджменту

Р. Акофф, що «коли навчання не має внутрішньої цінності для людини, тобто вона не отримує задоволення в процесі навчання, воно стає тягарем. Якщо людину примусити вчити те, чого вона не бажає знати, навчання позбавляється внутрішньої цінності і значною мірою втрачає ефективність» [6, с. 195].

Сьогодні ж нерідко викладання здійснюється формально: матеріал, який передбачається стандартом освіти і програмою відповідної дисципліни, подається без належного пояснення його місця в системі підготовки фахівця та його ролі для успішного здійснення ним майбутньої професійної діяльності. Ось чому, як ми вже зазначали, в дослідженні з філософії впливу, «прийоми і методи навчання і педагогічні технології, які у своїй сукупності утворюють зміст педагогічного впливу, повинні бути об'єднані аксіологічною сутністю, не тільки бути спрямовані на формування ціннісного сприйняття учнями і студентами знань і процесу учіння, а й самі мати ціннісний смисл» [7, с. 81].

Таким чином, наявність спільних цінностей студентів і педагога саме у сфері їх взаємної діяльності постає важливою передумовою, причому не тільки філософською, але й суто прикладною, яка б забезпечувала можливості їх взаєморозуміння. В результаті спільні цінності трансформуються у спільні цілі, успішне досягнення яких, перш за все завдяки професіоналізму педагога і його цілеспрямованим зусиллям, істотно підвищує його авторитет у студентському середовищі й формує високу позитивну оцінку його особистості й діяльності.

Висновки. Виконане дослідження дозволяє дійти таких висновків. По-перше, оцінки студентами професіоналізму й особистості викладача, при всій їх відносності, умовності та широті розкиду, певною мірою відображають характер взаємовідносин, які складаються з ним, а отже й рівень ефективності навчально-виховного процесу. У цій якості вони можуть слугувати одним із критеріїв якості діяльності педагога. По-друге, глибоке осмислення всієї досить складної і суперечливої сукупності взаємовідносин між учасниками освітнього процесу з позицій філософії освіти допомагає увести ці відносини в загальну систему цього процесу і спрямувати на успішне досягнення його цілей. По-третє, належне урахування педагогом думок і оцінок студентами якості своєї діяльності та її самокритичний аналіз має сприяти підвищенню рівня цієї якості та плідному розвитку педагогічної майстерності. По-четверте, формування й розвиток навичок філософського мислення педагога, а отже і системи поглядів, які стають його своєрідною власною філософією освіти, не тільки підвищують рівень його загальної і професійної культури, а й поро-

джують потребу уміло передавати її своїм студентам, посилювати вплив на їх особистісний розвиток.

Перспективи подальших розвідок проблеми мають лежати у площині осмислення фахівцями ролі того чи іншого викладача у їх професійному та особистісному становленні й розвитку на певній часовій відстані. Йдеться про закінчення вищого навчального закладу й набуття ними певного професійного і життєвого досвіду, оволодіння певною методологією своєї фахової діяльності, формування об'єктивної світоглядної оцінки процесу і результату своєї професійної, соціально-гуманітарної і загальнокультурної підготовки у вищому навчальному закладі. Ця відстань і саме життя істотно підвищують рівень об'єктивності оцінок. Хоча, на жаль, подібних досліджень майже немає.

Список літератури: 1. *Зеленев І. А., Туманов С. В.* Об оценке качества преподавания в вузе в контексте восприятия студентами своих преподавателей (опыт социологического исследования) // Высшее образование в России. – 2012. – № 11. – С. 99-105. 2. *Меркулова О. П.* Проблемы оценивания учебного процесса студентами // Высшее образование в России. – 2012. – № 2. – С. 18-24. 3. Михайличенко В. Е., Канивец М. В. Роль вуза в формировании личности: глазами студентов // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – 20012. – Вип. 30-31 (34-35). – С. 166-175. 4. *Лаврентьева А. А.* Социально-психологические особенности профессиональной деятельности современного инженера // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – 2004. – Вип. 6 (10). – С. 106-113. 5. *Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Резнік С. М., Богдан Ж. Б.* Педагогіка розуміння як перспективний напрям розвитку вищої освіти: навч. посіб. – Харків: НТУ «ХПІ», 2014. – 260 с. 6. *Акофб Р.* Акофб о менеджменте / Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2002. – 448 с. (Серия «Теория и практика менеджмента»). 7. *Заветний С. О., Пономарьов О. С., Позиніч С. М.* Філософія впливу: монографія. – Харків: Видавець Савчук О. О.; ХНТУСГ ім. П. Василенка, 2011. – 204 с.

Bibliomanthv • 1. *Zelenov I. A., Tumanov S. V.* Ob oenke kachestva преподавания в вузе в контексте восприятия студентами своих преподавателей (опыт социологического исследования) // Высшее образование в России. – 2012. – № 11. – С. 99-105. 2. *Merkulova O. P.* Problemy ocenivaniya uchebnogo процесса студентами // Высшее образование в России. – 2012. – № 2. – С. 18-24. 3. *Mikhailichenko V. E., Kanivets M. V.* Rol' вуза в формировании личности: глазами студентов // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – 20012. – Вип. 30-31 (34-35). – С. 166-175. 4. *Lavrenteva A. A.* Socialno-psihologicheskie osobennosti professionalnoi deiatel'nosti современного инженера // Проблемы та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. – 2004. – Вип. 6 (10). – С. 106-113. 5. *Romanovskii O. G., Ponomarev O. S., Reznik S. M., Bogdan Zh. B.* Pedagogika razumimnia yak perspektivnii napravim razvitiia viishoi osviti: navch. posib. – Har'kiv: NTU «HPI», 2014. – 260 s. 6. *Akoff R.* Akoff o menedzhemente / Per. s angl. – SPb.: Piter, 2002. – 448 s. (Seria «Teoria i praktika menedzhmenta»). 7. *Zavetniy S. O., Ponomarev O. S., Pozinich S. M.* Filosofiya vliiuv monografiia. – Har'kiv: Vidavec' Savchuk O. O.; HNTUSG im. P. Vasilenka, 2011. – 204 s.

О. С. Пономарьов

ОЦІНКА СТУДЕНТАМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ ВИКЛАДАЧІВ ЯК ПРОБЛЕМА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Здійснено спробу аналізу феномену оцінки студентами педагогічного впливу викладача як однієї з важливих проблем філософії освіти. Розглянуто ті обставини, які ускладнюють можливість отримати дійсно об'єктивну оцінку рівня професіоналізму, педагогічної

майстерності та педагогічної культури викладача на підставі думок студентів.

Ключові слова: студент, педагогічний вплив, філософія освіти

А. С. Пономарев

ОЦЕНКА СТУДЕНТАМИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ВЛИЯНИЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ КАК ПРОБЛЕМА ФИЛОСОФИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Предпринята попытка анализа феномена оценки студентами педагогического воздействия преподавателя как одной из важных проблем философии образования. Рассмотрены факторы, затрудняющие возможность получения действительно объективной оценки уровня профессионализма, педагогического мастерства и педагогической культуры преподавателя на основании мнений студентов.

Ключевые слова: студент, педагогическое влияние, философия образования.

O. S. Ponomaryov

STUDENTS ASSESSMENT OF PEDAGOGICAL INFLUENCE TEACHERS AS A PROBLEM OF PHILOSOPHY OF EDUCATION

Attempts to analyze the phenomenon of students rated pedagogical influence of the teacher as one of the important problems of the philosophy of education is realized. The factors hindering the possibility of truly objective assessment of the level of professionalism, pedagogical skills and pedagogical culture of the teacher on the basis of students' opinions are considered. Key words: student of pedagogical influence, philosophy of education

Стаття надійшла до редакції 10.04.2014 р.

УДК 378:37.03

Ігнатюк О. А.

Харків, Україна

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАГІСТРАНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Актуальність та постановка проблеми. Професійну діяльність викладача за своїм характером давно й однозначно віднесено в наукових дослідженнях до творчих видів діяльності, яка вважається як досить нелегка праця. Розгляд цих питань, їх обґрунтування знаходимо у працях видатних мислителів і педагогів різних епох (М. Бердяєв, А. Дістерверг, І. Кант, П. Каптерев, Я. Коменський, М. Ломоносов, А. Макаренко, Й. – Г. Пестолоцці, М. Пирогов, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, Л. Толстой, К. Ушинський, С. Франк та багатьох інших).

Складність професійної діяльності викладача проявляється не тільки в різноманітті компонентів і взаємозв'язків між ними, але й